

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Соціальне страхування»

обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробник:	Марич М.Г., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
Профайл викладача:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/marych-maksym-grygorovych
Контактний тел.:	+380950438901
E-mail:	m.marych@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3937
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Соціальне страхування» належить до обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Після засвоєння змісту дисципліни здобувачі отримають базові фундаментальні знання із соціального страхування та набудуть відповідних фахових і спеціальних компетентностей для розв'язання складних спеціалізованих завдань і практичних проблем у ході професійної діяльності на підприємствах, при роботі у фінансових органах, установах та у повсякденному житті.

2. Мета навчальної дисципліни - сформувати у здобувачів теоретичні знання та практичні навички з питань суті соціального страхування, механізмів його проведення з метою досягнення заздалегідь визначених цілей, місця і ролі фондів ЗДСС у житті держави, роботодавців, найманих працівників і фізичних осіб; навчити здобувачів правильно застосовувати теоретичні знання, отримані при вивченні дисципліни на практиці, професійно грамотно використовувати в роботі нові форми, методи і підходи до вирішення проблем соціального страхування в Україні на сучасному етапі.

3. Пререквізити. Вивчення дисципліни «Соціальне страхування» базується на попередньому ознайомленні з понятійним і методичним апаратом таких дисциплін, як «Страхування», «Фінанси», «Вступ у спеціальність», «Фінанси підприємств», «Економічна теорія». Вивчення дисципліни «Соціальне страхування» допоможе для виконання курсової роботи, проходження виробничої практики та написання кваліфікаційної роботи.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Соціальне страхування» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК13. Здатність забезпечити доступ усіх економічних суб'єктів до якісних фінансових послуг з використанням сучасних технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем і способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
- ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.
- ПР25. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для забезпечення інклюзивності фінансових послуг через широке застосування технологій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма	Рік	Семестр	Кількість	Кількість годин	Вид
-------	-----	---------	-----------	-----------------	-----

навчання	підготовки		кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	підсумкового контролю
Денна	III	VI	4	120	2	30	30	-	-	60	-	екзамен
Заочна	III	VI	4	120	2	4	8	-	-	108	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усьо- го	у тому числі					усьо- го	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Соціальне страхування													
Змістовий модуль 1. Основи соціального страхування													
Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування Мета: сформувати у здобувачів розуміння категорії, сутності, значення соціального страхування. Охарактеризувати види загальнообов’язкового соціального страхування. Формувати уміння працювати з фаховою літературою та законодавчою базою у сфері загальнообов’язкового соціального страхування.	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	8	
Тема 2. Історія становлення та розвитку соціального страхування Мета: сформувати у здобувачів розуміння історії становлення та розвитку соціального страхування. Формувати вміння використовувати набуті теоретичні знання зі соціального страхування для особистого захисту від соціальних ризиків та для вирішення професійних завдань.	10	2	2	-	-	6	10			-	-	8	
Тема 3. Державне	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	10	

регулювання соціального страхування в Україні Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей державного регулювання соціального страхування. Привчати здобувачів як майбутніх фахівців фінансової сфери творчо оперувати набутими знаннями, розвивати логічне, системне та економічне мислення щодо основ функціонування позабюджетних фондів та використання соціальної інформації для прийняття ефективних рішень у соціальній сфері, вміння застосувати набуті знання як у навчанні так і в майбутній професійній діяльності.												
Тема 4. Управління коштами соціального страхування Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей управління коштами соціального страхування. Навчитись розраховувати ЄСВ (єдиний соціальний внесок).	10	2	2	-	-	6	10			-	-	8
Тема 5. Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Навчитись розраховувати лікарняні працівникам.	14	4	4	-	-	6	14	2	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	54	12	12	-	-	30	54	4	4	-	-	46
Змістовий модуль 2. Практика здійснення видів соціального страхування в Україні												
Тема 6. Медичне страхування Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей медичного страхування. Навчитись	10	4	4	-	-	2	10	-	-	-	-	10

застосовувати принципи особистого страхування на практиці.												
Тема 7. Соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання. Навчитись нараховувати виплати у разі настання нещасних випадків.	10	2	2	-	-	6	10	-	2	-	-	9
Тема 8. Соціальне страхування на випадок безробіття Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Навчитись нараховувати виплати по безробіттю.	14	4	4	-	-	6	14			-	-	13
Тема 9. Державне пенсійне страхування Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей державного пенсійного страхування. Опрацювати механізм нарахування пенсії.	14	4	4	-	-	6	14	-		-	-	13
Тема 10. Недержавне пенсійне страхування Мета: сформувати у здобувачів розуміння особливостей недержавного пенсійного страхування. Визначити роль недержавних пенсійних фондів у суспільстві.	10	2	2	-	-	6	10	-	2	-	-	9
Тема 11. Досвід соціального страхування різних країн світу Мета: розглянути досвід соціального страхування	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8

передових країн світу. Визначити ті принципи, які можна використовувати у вітчизняній економіці.												
Разом за змістовим модулем 2	66	18	18	-	-	30	66	-	4	-	-	62
Разом годин	120	30	30	-	-	60	120	4	8	-	-	108

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Соціальне страхування» спрямована на узагальнення, систематизацію та закріплення знань по кожній темі. Самостійна робота здобувачів з дисципліни охоплює підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських); виконання індивідуальних завдань протягом семестру; роботу над питаннями тем навчальної дисципліни відповідно до робочої програми; підготовку до практики та виконання завдань, передбачених практикою; підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі модульних і комплексних контрольних робіт; участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах тощо.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Сутність, принципи і роль соціального страхування 1. Соціальне страхування як форма соціального захисту населення. 2. Правові основи функціонування системи соціального страхування в Україні. 3. Основи теорії «держави соціального добробуту».	6	8
2	Історія становлення та розвитку соціального страхування 1. Історичні аспекти розвитку соціального страхування. 2. Етапи створення соціального страхування в різних країнах світу.	6	8
3	Державне регулювання соціального страхування в Україні 1. Необхідність та значення державного регулювання соціального страхування. 2. Повноваження та функції правління та виконавчих дирекцій фондів соціального страхування. 3. Шляхи взаємодії суб'єктів соціального діалогу.	6	10
4	Управління коштами соціального страхування 1. Визначення середнього доходу для суб'єктів підприємницької діяльності. 2. Порядок складання довідки про середню заробітну плату.	6	8
5	Соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності 1. Розрахунок страхових виплат у разі тимчасової втрати працездатності. 2. Сучасні тенденції формування та використання коштів Фонду соціального страхування.	6	12
6	Медичне страхування 1. Форми фінансування сфери охорони здоров'я. 2. Особливості запровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування в Україні. 3. Зарубіжний досвід державного медичного страхування.	2	10
7	Соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань 1. Порядок проведення страхових виплат з фонду СС при настанні нещасних випадків на виробництві. 2. Соціальні послуги, які здійснюються та відшкодовуються Фондом соціального страхування.	6	9
8	Соціальне страхування на випадок безробіття 1. Сутність та необхідність соціального страхування на випадок безробіття.	6	13

	2. Функції Фонду соціального страхування на випадок безробіття. 3. Досвід державної політики щодо зайнятості населення в умовах криз. 4. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг у сфері соціального страхування на випадок безробіття. 5. Заходи із професійної орієнтації, підготовки та перепідготовки. 6. Особливості діяльності Державного центру зайнятості. 7. Забезпечення санаторно-курортного лікування застрахованих осіб.		
9	Державне пенсійне страхування 1. Сутність та структура пенсійної системи України. 2. Реформування системи пенсійного страхування. 3. Сучасні тенденції формування та використання коштів Пенсійного фонду України.	6	13
10	Недержавне пенсійне страхування 1. Організаційні засади недержавного пенсійного забезпечення. 2. Перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні.	6	9
11	Досвід соціального страхування різних країн світу 1. Соціальне страхування в Швеції та Нідерландах. 2. Особливості соціального страхування в США. 3. Особливості соціального захисту населення в країнах Азії	4	8

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь тощо);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація, презентації, відеоматеріали);
- пояснювально-ілюстративні методи;
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- глосарій;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті;
- підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять – обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожну тему наведена в таблицях.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Вид підсумкового контролю: екзамен

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
5	5	5	5	5	6	6	6	6	6	5		

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Кількість балів за кожний освітній елемент виводиться із суми поточних видів контролю (за виступи на семінарах, виконання практичних завдань, доповнення, тестові завдання, підготовку рефератів тощо). Кількість балів за модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за змістовий модуль 1 – 25 балів; змістовий модуль 2 – 35 балів; підсумковий контроль – 40 балів.

У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичні питання по 10 балів, 5 тестових завдань по 2 бали і задача – 10 балів.

У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню. Практичне завдання оцінюється таким чином: 10 балів – за повністю вирішене практичне завдання; 8 – за правильно вказані формули та методика розрахунку, однак неправильне розв'язання; 5 – за правильно вказані формули чи методика розрахунку, однак не має числового розв'язку; 3 – за правильний хід обчислення чи вирішення завдання, однак не виконаний в повному обсязі. В іншому випадку практична ситуація оцінюється в 0 балів. У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Екзамен може бути проведений у письмовій формі.

7. Рекомендована література – основна

1. Безугла В., Загірняк Д., Шаповал Л. Соціальне страхування. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
2. Внукова Н., Кузьмінчук Н. Соціальне страхування. Кредитно-модульний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 412 с.
3. Квасницька Р.С., Доценко І.О. Соціальне страхування: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Друкарня Рута, 2019. 355 с.
4. Коверза В.С. Соціальне страхування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 5 (22). С. 85–89.
5. Кошевський В.С., Воробей П.А., Савченко А.В., Семенюк О.О., Колб О.Г. Кримінально-правова охорона соціального та пенсійного страхування: моногр. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 154 с.
6. Макаренко А.П. Соціальне страхування: сутність, значення та обліковий аспект: навч. посіб. для здобувачів екон. спец. ВНЗ. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 199 с.
7. Марич М.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022. 176 с.
8. Соціальне страхування: навч. практик. / Укл. М.Г. Марич, С.С. Кучерівська. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022. 293 с.
9. Пікус Р.В. Соціальне страхування: навч. посіб. Київ: Компринт, 2018. 251 с.
10. Прилипко С.М., Ярошенко О.М., Занфірова Т.А., Аркатов Я.А. Загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні: сучасний стан та стратегія розвитку: моногр. Харків: Право, 2017. 208 с.
11. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України №1058-IV. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
14. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
15. Noghanibehambar H., Salari M. Health benefits of social insurance. Health Economics. 2020. Vol. 29. P. 1813–1822.
16. Zhao K. Social insurance, private health insurance and individual welfare. Journal of Economic Dynamics and Control. 2017. Vol. 78. P. 102–117.

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна казначейська служба України – <http://www.treasury.gov.ua>
2. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
5. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
6. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
7. Пенсійний фонд України – <http://www.pfu.gov.ua/>
8. Рахункова палата України – <http://www.ac-rada.gov.ua/>
9. Міністерство соціальної політики України - <https://www.msp.gov.ua/>
10. Пенсійний фонд України - <https://www.pfu.gov.ua/>
11. Фонд соціального страхування України - <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main>
12. Державний центр зайнятості - <https://www.dcz.gov.ua>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Банк міжнародних розрахунків — <http://www.bis.org/>

2. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) — <http://isi.cbs.nl/>
3. Міжнародна організація праці (ILO) — <http://www.ilo.org/>
4. Міжнародний інститут статистики (ISI) — <http://isi.cbs.nl/>
5. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua
3. Інститут світової економіки і міжнародних відносин – www.iweir.org.ua
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова – www.ucseps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
4. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua